

SOCIJALNA KOMPETENCIJA POLAZNIKA PEDAGOŠKO-PSIHOLOŠKE I DIDAKTIČKO-METODIČKE IZOBRAZBE

MAJA BRUST NEMET
Sveučilište u Osijeku
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

UDK: 316.3:37.035
Pregledni članak
Review article

Primljeno
: 2015-1-18

Received

SAŽETAK

Socijalne su kompetencije budućih nastavnika jedne od najznačajnijih kompetencija za uspješan rad u odgojnim i obrazovnim ustanovama. Socijalne kompetencije nastavnika podrazumijevaju empatiju, komunikacijske vještine, toleranciju, kooperativnost i uzajamnu pomoć, odgovornost prema sebi i drugima, ustrajnost u obavljanju zadataka, odgodu zadovoljstva, kontroliranje nasilnih ponašanja, iskazivanje osjećaja vrijednosti, jedinstvenost i pozitivnu sliku o sebi. Komunikacijske vještine, kao najvažniju sastavnicu socijalne komunikacije, neophodno je poticati i u polaznika pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe jer će jedino socijalno kompetentni stručnjaci različitog profila tijekom rada u odgojno-obrazovnim ustanovama moći vladati sustavima upravljanja učenja i znanja te poticati socijalnu kompetenciju učenika.

Rezultati kvantitativnog istraživanja provedenog među 179 polaznika pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe u Slavonskom Brodu, Koprivnici i Zaboku pokazuju da se polaznici samoprocjenjuju socijalno kompetentnima s razvijenim komunikacijskim vještinama. Analizom varijance i Post Hoc testom utvrđeno je nepostojanje statistički značajne razlika u procjenjivanju socijalne kompetencije polaznika u odnosu na spol, broj godina radnoga staža i viša znanstvena zvanja, dok postoji statistički značajna djelomična razlika u procjenjivanju socijalne kompetencije polaznika s obzirom na dob.

KLJUČNE RIJEČI: *socijalna kompetencija, komunikacijske vještine, pedagoško-psihološka, didaktičko-metodička izobrazba*

UVODNA RAZMATRANJA

Kompetencije su kognitivne sposobnosti i vještine kojima pojedinac raspolaže, ili ih može usvojiti, kako bi riješio određene probleme i s njima povezanu motivativnu, volitivnu i socijalnu spremnost koja omogućuje uspješno i odgovorno korištenje rješenja problema u varijabilnim situacijama (Weinert 2001., str. 27, prema Božin i sur., 2011). Socijalna je kompetencija nastavnika jedna od ključnih kompetencija neophodna za uspješan rad u odgojnim i obrazovnim ustanovama. Socijalna kompetencija obuhvaća djelotvorno funkcioniranje u socijalnom kontekstu i sastoji se od sposobnosti

i/ili grupe sposobnosti koje olakšavaju početak, razvijanje i održavanje odnosa među ljudima (Brdar, 1993b). Socijalna kompetencija podrazumijeva socijalnu odgovornost, komunikaciju, suradnju, sposobnost rješavanja konflikta, vođenje i nastup primjeren situaciji (Božin i sur., 2011). Brdar (1993b) izjednačava pojam socijalne kompetencije sa socijalnom i emocionalnom inteligencijom, stoga se uočava i moguća povezanost socijalne i akademske inteligencije, pri čemu se naglašava kako je za visoku socijalnu inteligenciju nužna barem prosječna inteligencija, ali vrlo visoka akademska inteligencija može biti čak negativna indikacija za socijalnu inteligenciju. Goleman (1995) daje novi pristup odgoju, novu emocionalnu pedagogiju, jer emocionalna inteligencija nije više samo skup mentalnih sposobnosti, već uključuje i niz socijalnih umijeća, u kojima se posebno naglašava poznavanje i upravljanje vlastitim emocijama, samomotiviranje, prepoznavanje emocija u drugima i snalaženje u vezama. Socijalna se kompetencija najčešće definira kao sposobnost stvaranja i usklađivanja fleksibilnih, prilagođenih reakcija na zahtjeve te stvaranje i iskorištavanje prilika u okruženju. Prema toj je definiciji socijalno kompetentan onaj pojedinac koji može iskoristiti poticaje iz okruženja i svoje osobne potencijale te postići dobre razvojne rezultate (Katz, McClellan, 1999). Socijalna je kompetencija interaktivni proces koji promiče društvene vrijednosti, kao što su: interpersonalne vještine, prosocijalno ponašanje u okolini, sposobnost donošenja odluka (samokontrola), razumijevanje drugih te osobno samopouzdanje. Socijalna kompetencija podrazumijeva empatiju, komunikacijske vještine, toleranciju, kooperativnost i uzajamnu pomoć, odgovornost prema sebi i drugima, ustrajnost u obavljanju zadataka, odgodu zadovoljstva, kontroliranje nasilnih ponašanja, iskazivanje osjećaja vrijednosti, jedinstvenost i pozitivnu sliku o sebi (Mlinarević, Tomas, 2010). Socijalne i emocionalne su kompetencije važne za razumijevanje, upravljanje i izražavanje socio-emocionalnog aspekta u životu zbog sukcesivnog upravljanja prema životnim ciljevima kao što su učenje, uspostavljanje odnosa, rješavanje svakodnevnih problema i prilagodbi složenim zahtjevima napretka i razvoja (Jurić, 2010., str. 182). Sastavnice su socijalne kompetencije učitelja: učinkovita komunikacija u različitim socijalnim odnosima, sposobnost socijalnog rješavanja problema i donošenja odluka, konstruktivno rješavanje konflikata, učinkovito korištenje osnovnih socijalnih vještina, točna identifikacija i razumijevanje društvenih pravila u nekom socijalnom okruženju, samopomoć za kontrolu i samopromatranje ponašanja, percepcija samoučinkovitosti, uvjerenje u sposobnost utjecaja na svoje socijalno okruženje, poštovanje individualnih razlika prema spolu i etničkoj pripadnosti, mogućnost korištenja i traženja socijalne pomoći, učinkovita sposobnost oponašanja, usmjerenost na budućnost, iskreni interes za dobrobit drugih izražen u društveno odgovornom ponašanju, sposobnost pokretanja i održavanja odnosa, održavanje veza u školi, sposobnost razlikovanja pozitivnih i negativnih utjecaja (Jurić, 2010., str.

180). Prema Chabot i Chabot (2009., str. 27) sastavnice su emocionalne kompetencije nastavnika potrebne u poučavanju podijeljene u četiri kategorije: komunikacija, motivacija, prilagodljivost i upravljanje sobom. Bartulović (2009) objašnjava kako o socijalno-emocionalnoj kompetentnosti nastavnika uvelike ovisi njegova sposobnost primjerenog emocionalnog reagiranja u interakciji s učenicom, primjena znanja o emocijama i reguliranje emocionalnih iskustava koje čine važnu kulisu svih međuljudskih odnosa. Marinković (2007) naglašava kako kompetentan nastavnik treba raditi na razvoju osobne emocionalne i društvene inteligencije ili prilagođenosti, jer u suvremenoj školi i društvu nije dovoljno biti profesionalno, edukacijski, komunikacijski kompetentan, već i emocionalno kompetentan.

Komunikacijske vještine jedne su od temeljnih sastavnica socijalne kompetencije i jedne od neophodnih vještina svakog nastavnika. U osnovne nastavne komunikacijske vještine ubrajamo slušanje, postavljanje pitanja, empatiju, osjetljivost za standarde odnosa, poznavanje situacije, samopraćenje, uključenost i upravljanje interakcijom i fleksibilnost ponašanja. Nastavniku nisu dovoljna samo znanja koja posjeduje, već i njegovo umijeće ponašanja i vještina uspostavljanja, ali i održavanja međuljudskih odnosa u učionici. Komunikacija u nastavnom procesu odnosi se na kontakt između nastavnika i učenika koji se ostvaruju promišljenom interpersonalnom komunikacijom na svim razinama nastavnog procesa. Uloga je nastavnika u komunikaciji s učenicima neposredno upućivati na one postupke i na one aktivnosti, koje će učeniku omogućiti da osobnim misaonim procesima dođe do spoznaje. Loša komunikacija može biti uzrok brojnim problemima i nesporazumima između nastavnika i učenika. Da bi učenici razumjeli poruku koju im šaljemo ona mora biti jasna, razgovijetna, konkretna, sadržajna i jednostavna.

Kurikul izobrazbe nastavnika trebao bi slijediti europska načela, koja uključuju visoku profesionalnost, cjeloživotno učenje, mobilnost profesije i partnerstvo. Na izobrazbu učitelja, prema Previšiću (2003) utječe: nova filozofija obrazovanja, fleksibilne prosvjetne politike i strategije, odgoj individualnosti i socijalizacija, interkulturalni odgoj i obrazovanje, alternativne pedagoške ideje i škole te interdisciplinarni dijalog. Prema Europskoj komisiji za unapređivanje obrazovanja i stručnog usavršavanja, obrazovanje nastavnika treba biti interdisciplinarno i multidisciplinarno. Nastavnik bi trebao: imati znanje iz predmeta koji poučava, ali i drugih, njemu sličnih - interdisciplinarno poznavanje svoje struke; pedagoško-psihološka znanja – razumijevanje razvojnih obilježja učenika, stilova učenja, kulture učenika; vještine poučavanja - poznavanje strategija, metoda i tehnika poučavanja; razumijevanje društvenog i kulturnog konteksta obrazovanja i škole.

Pedagoško-psihološko i didaktičko-metodička je izobrazba, prema Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN/2013, čl. 76), program stručnog usavršavanja. Navedeni je program u skladu sa Zakonom o

obrazovanju odraslih (NN/2007., čl. 5) jer polaznicima omogućuje cjeloživotno obrazovanje i usavršavanje dodatnim obrazovanjem radi ovladavanja znanjima, sposobnostima i vještinama neophodnima za rad u nastavničkoj struci. Program pedagoško-psihološko- didaktičko-metodičke izobrazbe polaznicima pruža široka znanja utemeljena na najnovijim spoznajama iz područja opće pedagogije, psihologije odgoja i obrazovanja, didaktike i metodike. Cilj je programa omogućiti polaznicima stjecanje nastavnčkih kompetencija u procesu izobrazbe i pripremanje za obogaćivanje i poboljšanje postojećih socijalnih i individualnih kompetencija. Program je namijenjen onima koji u okviru svojeg inicijalnog obrazovanja nisu stekli nastavničke kompetencije, a namjeravaju se zaposliti u odgojnim i obrazovnim ustanovama formalnog ili neformalnog karaktera te onima koji zapošljavanjem u navedenim ustanovama imaju zakonsku obvezu završiti pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičku izobrazbu (Pintarić, 2011). Pedagoška se kompetencija može steći kvalitetnom pedagoškom izobrazbom uz stalno (samo)procjenjivanje i usavršavanje. Pedagoški program može biti strukturiran na dva načina: disciplinarno (pedagogija-psihologija-didaktika) i problemski (rješavanje svakodnevnih složenih problema u praksi). Kurikul pedagoške kompetencije nastavnika (Đuranović, 2005) obuhvaća pedagoško-psihološku i metodičku izobrazbu učitelja. Komparativnom je analizom kurikula pedagoške kompetencije u Republici Hrvatskoj i europskim zemljama Đuranović (2005) uočila sljedeće: većina studijskih programa za buduće učitelje, nastavnike i profesore u europskim zemljama koncipirani su kao i u Republici Hrvatskoj, analizirane zemlje primjenjuju integrirani model stjecanja pedagoških kompetencija, zapažene su manje razlike u nazivima kolegija, većina zemalja, osim Njemačke, ima određene kolegije koje studenti slušaju tijekom studija, Slovenija, Italija i Hrvatska stručna znanja stječu odvojeno od didaktičkih i metodičkih, dok austrijski i njemački student stječu integrirano, a u Francuskoj tijekom druge godine stažiranja, sve analizirane zemlje žele svojim nastavnicima pružiti što kvalitetnije pedagoško, metodičko i didaktičko obrazovanje. Polaznici pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe imaju priliku sudjelovati na pedagoškim i psihološkim kolegijima kao što su Pedagogija cjeloživotnoga obrazovanja, Didaktika, Psihologija obrazovanja, Nastavna komunikacija, Nastavne strategije, Jezično-komunikacijske vještine Metodički pristupi nastavi, Etika struke, Konstrukcija testova te stjecati pedagoške kompetencije. Kako bi polaznici što kvalitetnije upravljali sustavima učenja i znanja, potrebno je ovladati sljedeće sustave upravljanja: sustav upravljanja sadržajem učenja, nastavnim procesima i korisničkim ovlastima (Peko, 2011), no isto tako i stjecati socijalne kompetencije neophodne za rad s učenicima.

Socijalne se kompetencije, sa snažnim naglaskom na sastavnicu komunikacijske vještine, kada govorimo o nastavničkom pozivu, ubrajaju

među osnovne i jedne su od najvažnijih za uspješno obavljanje tog važnog zanimanja. I zato je ovu tematiku posebno važno istraživati već na sveučilišnoj razini i među polaznicima pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe koji se odgajaju i obrazuju za buduća nastavnička zanimanja.

NOVA EMPIRIJSKA POTKRIJEPA

Radi ispitivanja socijalne kompetencije polaznika pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe provedeno kvantitativno istraživanje među polaznicima četiriju skupina pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe u Slavonskom Brodu, Koprivnici i Zaboku, Republika Hrvatska. Ispitane su procjene i stavovi polaznika o vlastitim socijalnim kompetencijama i komunikacijskim vještinama. Cilj je istraživanja utvrđivanje razine socijalne kompetencije i komunikacijskih vještina polaznika pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe s obzirom na spol, dob, godine radnoga staža, zanimanje i viša znanstvena zvanja. Iz naznačenog su cilja istraživanja proizašle sljedeće hipoteze: H1: Polaznici se pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe smatraju socijalno kompetentnima; H2: Polaznici pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe visoko procjenjuju vlastite komunikacijske vještine; H3: Ne postoji statistički značajna razlika u procjenama socijalne kompetencije polaznika izobrazbe u odnosu na spol; H4: Ne postoji statistički značajna razlika u procjenama socijalne kompetencije polaznika izobrazbe u odnosu na dob; H5: Ne postoji statistički značajna razlika u procjenama socijalne kompetencije polaznika izobrazbe u odnosu na broj godina radnoga staža; H6: Ne postoji statistički značajna razlika u procjenama socijalne kompetencije polaznika izobrazbe u odnosu na viša znanstvena zvanja.

Uzorak su istraživanja polaznici četiriju skupina pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe u Slavonskom Brodu, Koprivnici i Zaboku (N=179), što čini uzorak skupina. Od ukupnog je broja ispitanika 69,1% žena i 36,9% muškaraca. Ispitanici su bili rangirani u četiri kategorije s obzirom na dob. Najviše ispitanika nalazi se u prvoj kategoriji koju čine ispitanici u rasponu od 18 do 30 godina (58,7%), zatim druga kategorija koju čine ispitanici u rasponu od 31 do 40 godine (24%), zatim treća kategorija koju čine ispitanici u rasponu od 41 do 50 godina (15,1%) te posljednju, četvrtu, kategoriju čine stariji od 51 godine života (2,2%). Ispitanici su vrlo širokog spektra zanimanja te su podijeljeni u trima kategorijama. Prvu kategoriju čine oni sa srednjom stručnom spremom (8%), zatim ispitanici s višom stručnom spremom (6,1%) i najviše je ispitanika s visokom stručnom spremom (85,9%). S obzirom na godine radnoga staža ispitanici su podijeljeni u četiri kategorije. Najviše je ispitanika u prvoj kategoriji, koju čine ispitanici od 0 do 10 godina radnoga

staža (77,1%), zatim ispitanici koji imaju između 11 i 20 godina radnoga staža (17,3%), zatim ispitanici koji imaju između 21 i 30 godina radnoga staža (5%) i 0,6% ispitanika posjeduje više od 31 godine radnoga staža. Rezultati su očekivani s obzirom na godine radnoga staža jer je najviše onih koji imaju između 0 i 10 godina radnoga staža te zbog nemogućnosti zapošljavanja prihvaćaju cjeloživotno učenje. 85,9% ispitanika posjeduje visoku stručnu spremu te su voljni cjeloživotno se usavršavati u potrazi za stalnim poslom u sustavu formalnog ili neformalnog odgoja i obrazovanja na svim razinama. S obzirom na posjedovanje viših znanstvenih zvanja uočava se kako je među ispitanicima 16,8% magistara znanosti, 0,6% doktora znanosti i 82,1% ispitanika koji ne posjeduju viša znanstvena zvanja.

Za potrebe je kvantitativnog istraživanja odabran upitnik koji je sadržavao opća pitanja otvorenog i zatvorenog tipa te dvije Likertove skale samoprocjene socijalnih kompetencija i komunikacijskih vještina. Skala je socijalnih kompetencija prilagođena prema Katz i McClellan (1999), Skala je komunikacijskih vještina izrađena za potrebe ovoga ispitivanja. Cronbach's Alfa skale socijalnih kompetencija iznosi 0,76, dok je Cronbach's Alfa Skale komunikacijskih vještina 0,75 što znači da obje skale imaju visoku pouzdanost. Ispitanici su ispunjavali upitnik nakon odslušanog i položenog kolegija Nastavna komunikacija pri pedagoško-psihološkoj i didaktičko-metodičkoj izobrazbi tijekom 2013. i 2014. godine.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA

Rezultati istraživanja pokazuju kako se polaznici pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe smatraju socijalno kompetentnima te procjenjuju svoje komunikacijske vještine u pozitivnom smjeru. Deskriptivnom se analizom uočava aritmetička sredina (M (socijalna kompetencija)=3,45; M (komunikacijske vještine)=3,84) i standardna devijacija (SD (socijalna kompetencija)=,420; SD (komunikacijske vještine)=,425) pokazuju potvrđivanje H1: polaznici pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe smatraju se socijalno kompetentnima i H2: polaznici pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe visoko procjenjuju vlastite komunikacijske vještine (Tablica 1).

Tablica 1. Deskriptivna analiza socijalne kompetencije i komunikacijskih vještina (N=179)

Varijable	Raspon	Min	Max	Zbroj	Aritmetička sredina		Standardna devijanca	Varijanca
	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Standardna pogreška aritmetičke sredine	Statistic	Statistic
Socijalne kompetencije	3,45	2,64	6,09	719,37	4,02	,031	,420	,177
Komunikacijske vještine	3,84	2,26	6,11	675,21	3,77	,031	,424	,180

S obzirom na spol analizom varijance uočava se ($p > 0,01$) da ne postoji statistički značajna razlika u procjenjivanju sastavnica socijalnih kompetencija i komunikacijskih vještina polaznika pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe s obzirom na spol (H3). Deskriptivnom statistikom i analizom varijance uočava se kako aritmetička sredina za žene iznosi $M=4,00$, a za muškarce $M=4,03$.

Deskriptivnom analizom, analizom varijance (Tablica 2.) i Post Hoc testom (Tablica 3.) uočava se da postoji statistički značajna razlika u procjenjivanju sastavnica socijalnih kompetencija i komunikacijskih vještina polaznika pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe s obzirom na dob ($p < 0,01$), stoga se H4 odbacuje. Naime, u odnosu na Skalu socijalne kompetencije ne postoji statistički značajna razlika, no u odnosu na Skalu komunikacijskih vještina postoji statistički značajna razlika u procjenjivanju sastavnice komunikacijskih vještina. S obzirom da su ispitanici bili podijeljeni u četiri kategorije prema dobi, uočava se kako se prve tri kategorije razlikuju prema komunikacijskim vještinama, koje čine ispitanike od osamnaest do pedeset godina života, u odnosu na četvrtu, u kojoj su ispitanici s više od 51 godinom života. Stariji ispitanici od pedeset godina života posjeduju najrazvijenije komunikacijske vještine.

Tablica 2. Socijalne kompetencije polaznika pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe s obzirom na dob (deskriptivna statistika i analiza varijance)

Varijable/dob		N	M	Standardna devijanca	Standardna pogreška aritmetičke sredine	Min	Max	F	p
Socijalne kompetencije	"18-30"	105	3,9888	,44821	,04374	2,64	6,09	,768	,513
	"31-40"	43	4,0307	,33881	,05167	3,41	4,73		
	"41-50"	27	4,0842	,43153	,08305	3,27	4,82		
	"51-65"	4	4,2386	,42214	,21107	3,64	4,59		
	Ukupno	179	4,0188	,42067	,03144	2,64	6,09		
Komunikacijske vještine	"18-30"	105	3,7138	,39936	,03897	2,26	4,53		
	"31-40"	43	3,8311	,33751	,05147	3,05	4,37		
	"41-50"	27	3,7895	,40716	,07836	2,95	4,42	5,90	,001
	"51-65"	4	4,5526	1,07391	,53695	3,63	6,11		
	Total	179	3,7721	,42461	,03174	2,26	6,11		

Tablica 3. Socijalne kompetencije polaznika pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe s obzirom na dob (Post Hoc Test)

Gabriel

Dependent Variable	(I) dob	(J) dob	Aritmetička sredina razlike (I-J)	Standardna pogreška aritmetičke sredine	p	95% interval pouzdanosti	
						Donja granica	Gornja granica
Socijalne kompetencije	"18-30"	"31-40"	-,04187	,07631	,994	-,2401	,1564
		"41-50"	-,09539	,09095	,848	-,3253	,1345
		"51-65"	-,24985	,21472	,651	-,7236	,2239
	"31-40"	"18-30"	,04187	,07631	,994	-,1564	,2401
		"41-50"	-,05352	,10350	,996	-,3270	,2199
		"51-65"	-,20798	,22033	,865	-,7252	,3093
	"41-50"	"18-30"	,09539	,09095	,848	-,1345	,3253
		"31-40"	,05352	,10350	,996	-,2199	,3270
		"51-65"	-,15446	,22582	,973	-,7034	,3945
	"51-65"	"18-30"	,24985	,21472	,651	-,2239	,7236
		"31-40"	,20798	,22033	,865	-,3093	,7252
		"41-50"	,15446	,22582	,973	-,3945	,7034
Komunikacijske vještine	"18-30"	"31-40"	-,11730	,07388	,486	-,3092	,0746
		"41-50"	-,07569	,08805	,934	-,2983	,1469
		"51-65"	-,83885*	,20788	,000	-1,2975	-,3802
	"31-40"	"18-30"	,11730	,07388	,486	-,0746	,3092
		"41-50"	,04162	,10020	,999	-,2231	,3064
		"51-65"	-,72154*	,21331	,001	-1,2223	-,2208
	"41-50"	"18-30"	,07569	,08805	,934	-,1469	,2983
		"31-40"	-,04162	,10020	,999	-,3064	,2231
		"51-65"	-,76316*	,21863	,001	-1,2946	-,2317

	"51-65"	"18-30"	,83885*	,20788	,000	,3802	1,2975
		"31-40"	,72154*	,21331	,001	,2208	1,2223
		"41-50"	,76316*	,21863	,001	,2317	1,2946

Analizom varijance i deskriptivnom analizom uočava se kako u polaznika pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe ne postoji statistički značajna razlika u procjenjivanju socijalne kompetencije u odnosu na godine radnoga staža te se time potvrđuje H5. Analizom varijance i deskriptivnom analizom uočava se da ne postoji niti statistički značajna razlika u procjenjivanju sastavnica socijalne kompetencije u odnosu na viša znanstvena zvanja, čime se i potvrđuje H6.

Rezultati istraživanja u Sloveniji (Razdevšek-Pučko, 2005) pokazali su kako ravnatelji osnovnih škola smatraju da su nastavnicima u suvremenoj školi najvažnije vještine upravo sastavni dio socijalnih kompetencija nastavnika, a to su: međusobna suradnja i timski rad, novi oblici i metode poučavanja, komunikacijske vještine i organizacijska znanja te poznavanje i vještine za timski rad. Stoga je neophodno poticati kroz formalno i neformalno obrazovanje upravo razvoj socijalnih kompetencija koje su neophodne za uspješno učenje i poučavanje te ostvarivanje novih uloga nastavnika, kao što su uloge medijatora, voditelja, organizatora, integratora, suradnika i reflektivnog praktičara. Autorica Kiss (2011) navodi kako su rezultati provedenih istraživanja pokazali da polaznici izobrazbe odraslih imaju iznimno visoke zahtjeve u pogledu stručnih kvalifikacija andragoga, što se vidi iz visoko rangiranih varijabli kojima se procjenjuje važnost njihova radnog iskustva, pedagoško-psihološke naobrazbe i individualnog pristupa korisnicima, no sam proces obrazovanja odraslih mora biti osmišljen tako da se prilagodi individualnim potrebama polaznika koji imaju opravdane zahtjeve u pogledu i sadržaja i načina izvedbe nastavnih programa, te osposobljenosti stručnih suradnika, financijske dostupnosti i konkretnih koristi koje iz obrazovanja proizlaze (Kiss, 2012).

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Socijalna kompetencija razvija se u različitim oblicima formalnog i neformalnog obrazovanja, no posebno je važno razvijati ju kod budućih nastavnika kroz programe cjeloživotnoga učenja, kao što je i pedagoško-psihološka i didaktičko-metodička izobrazba. Socijalna je kompetentnost nastavnika neophodna za razvijanje socijalne kompetencije učenika. Previšić (2007, str. 184) ističe kako su znanje, kompetencija i komunikacija suvremene komponente koje objedinjuju idealan obrazovni tip. Integriran sa slobodom i samostalnošću, važno je stvarati bića sposobna da cjeloživotnim učenjem

odgovore izazovima postmodernih društava. Osposobljavanje, dakle, čovjeka za život, za stalno učenje i obrazovanje nije samo briga za njegovu profesionalnu kompetenciju, nego i poželjna razina njegove opće kulture.

Rezultati istraživanja socijalne kompetentnosti polaznika pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe ukazuju na važnost cjeloživotnog učenja te stjecanja i nadogradnje socijalnih kompetencija i kroz kolegij kao što je Nastavna komunikacija. Polaznici izobrazbe pokazuju visoku socijalnu kompetentnost neophodnu za rad u formalnim i neformalnim sustavima odgoja i obrazovanja, no jedino stalnom nadogradnjom kompetencija i cjeloživotnim učenjem moći će zadovoljiti potrebe suvremenog učenika. Rezultati istraživanja ukazuju na važnost socijalne kompetentnosti budućih nastavnika te mogu poslužiti kao polazište za implementaciju novih sadržaja koji nadograđuju socijalnu kompetentnost budućih nastavnika kroz različite sveučilišne studijske programe i izobrazbe za cjeloživotno učenje nastavnika.

LITERATURA

- Bartulović, M. (2009), Socijalna i emocionalna kompetencija kao dio pedagoške izobrazbe učitelja. *Budućnost obrazovanja učitelja*, Subotica, 500-506.
- Božin, S., Milović, S., Pašalić, A., Schröder, B. (2011), *Svatko uči na svoj način*, Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje.
- Brdar, I. (1993b), Što je socijalna kompetencija? *Godišnjak Zavoda za psihologiju*, Rijeka, 13-22.
- Chabot, D., Chabot, M. (2009), *Emocionalna pedagogija*, Zagreb: Educa.
- Đuranović, M. (2005), *Kurikulum pedagoške kompetencije učitelja*. Magistarski rad. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Goleman, D. (1997), *Emocionalna inteligencija*, Zagreb: Mozaik knjiga.
- Hrvatski sabor (2007), *Zakon o obrazovanju odraslih*. Pristupljeno 10.1.2014. <http://www.zakon.hr/z/384/Zakon-o-obrazovanju-odraslih>
- Hrvatski sabor (2013), *Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*. Pristupljeno 10.1.2014. http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_07_94_2132.html
- Jurić, V. (2010), Kurikulumski registar socijalnih kompetencija u društvenim i školskim okvirima. *Pedagoška istraživanja*, 7, 2, 177-189.
- Katz, L.G., McClellan, D.E. (2005), *Poticanje razvoja dječje socijalne kompetencije*, Zagreb: Educa.
- Kiss, I. (2011), Očekivanja polaznika izobrazbe odraslih usmjerena kompetencijama andragoga. *Andragoški glasnik*, 15, 2, 27, 1/2.
- Kiss, I. (2012), Faktorska analiza stavova odrasle populacije prema cjeloživotnom obrazovanju. *Napredak*, 153, 1, 77-94.

- Marinković, R. (2007), Nerazdvojjivost uloga pedagoške i komunikacijske kompetencije kroz perspektivu cjeloživotnog obrazovanja učitelja. U: Babić, N. (ur.), *Kompetencije i kompetentnost učitelja*, Osijek, 519-525.
- Mlinarević, V., Tomas, S. (2010), Partnerstvo roditelja i odgojitelja - čimbenik razvoja socijalne kompetencije djeteta. *Magistra Iadertina*. 5, 5; 143-158.
- Peko, A. (2011), *Vodič pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe*. Pristupljeno 5.4.2013. http://web.ufos.hr/images/dokumenti/cjelozivotno-obrazovanje/VODIC_PPIDMO.pdf
- Pintarić, A. (2011), *Vodič pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke izobrazbe*. Pristupljeno 5.4.2013. <http://web.ffos.hr/co-ppdmi/?id=112>
- Previšić, V. (2003), Suvremeni učitelj: odgojitelj-medijator- socijalni integrator. U: Prskalo, S. Vučak (ur.), *Učitelj-učenik-škola*. Petrinja, VUŠ i HPK2, 13-20.
- Previšić, V. (2007), Pedagogija prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja. U: Previšić, V. i sur. (ur.) *Pedagogija prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja*. Zagreb: Hrvatsko pedagoškijsko društvo.
- Razdevšek Pučko, C. (2005), *Kakvog učitelja treba (očekuje) škola danas (i sutra)?* Pristupljeno 5.3.2014. http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/kompetence-uciteljev-slo-hrv-t07.pdf

**SOCIAL COMPETENCE OF THE ATTENDANTS OF THE
PEDAGOGICALLY – PSYCHOLOGICAL AND DIDACTICALLY –
METHODICAL EDUCATION**

ABSTRACT

Social competences of the future teachers are one of the most important competencies for successfully working in educational institutions. A teacher's social competences imply empathy, communication skills, tolerance, cooperation and mutual assistance, responsibility to oneself and others, perseverance in carrying out tasks, postponing any satisfactions, controlling violent behaviour, showing a sense of value, uniqueness and a positive self-image. It is essential to encourage communication skills, as the most important element of social communication, with the attendants of the pedagogically – psychological and didactically – methodical education because only the socially competent experts from various fields will be able to master the management of learning and knowledge, and encourage the social competence of students, while working in the educational institutions.

The results of the of quantitative research conducted among 179 participants of the pedagogically – psychological and didactically – methodical education in Slavonski Brod, Koprivnica and Zabok show that the attendants have self-evaluated themselves as socially competent with developed communication skills.

Analysis of variance and the Post Hoc test have proven that there is no statistically important difference in the assessment of social competence of the participants, regarding sex, number of years of working experience and senior scientific positions, while there is a statistically important partial difference in the assessment of social competence of the participants, regarding the age.

KEY WORDS: *social competence, communication skills, pedagogically – psychological, didactically – methodical education*